

УДК 351: 327.57

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-10\(12\)-102-111](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-10(12)-102-111)

Кухарчук Петро Михайлович кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вул. Грушевського, 13, м. Вінниця, 21050, тел.: (0432) 55-65-60, <https://orcid.org/0000-0002-2051-3298>

Білик Олег Олександрович кандидат технічних наук, доцент, проректор, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вул. Грушевського, 13, м. Вінниця, 21050, тел.: (0432) 556563, <https://orcid.org/0000-0001-5088-1115>

Поважук Олена Петрівна методист кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вул. Грушевського, 13, м. Вінниця, 21050, тел.: (0432) 55-65-63, <https://orcid.org/0000-0003-3645-0305>

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ОСВІТНИМИ СИСТЕМАМИ

Анотація. Публічне адміністрування освітніми системами в умовах децентралізації державної влади, розширення повноважень територіальних громад, які через органи представницької влади із залученням аграріїв, підприємців, громадянських об'єднань впроваджують Концепцію нової української школи.

Знання усіх компонентів реформування системи освіти, а саме: законів, положень, рівнів та стандартів освіти, професійного стандарту вчителя, освітніх програм, кваліфікацій, санітарного регламенту для закладів освіти, суб'єктів та об'єктів освіти, діяльність яких спрямована на сталий розвиток людського капіталу в громаді через якісні освітні послуги.

Публічне адміністрування освітніми системами як сучасної системи розвитку наукових поглядів, впровадження Концепції нової української школи, удосконалення знань та теорії публічного управління вимагає знань законів розвитку суспільства, процесу управління та принципів: політичних, економічних, соціальних, організаційних, інформаційно-технологічних чинників закономірних для управління освітою на рівні громади.

В сучасних умовах розвитку системи освіти України, яка відбувається у умовах війни, коли основні зусилля держави зосереджені на збереженні нації, на збереженні закладів освіти, навчання дітей, які вимушено стали внутрішньо переміщеними й зовнішньо переміщеними особами потребує вироблення адекватних механізмів публічного адміністрування освітніми системами,

врахування комплексної взаємодії всіх суб'єктів управлінського процесу в освіті та безпековій орієнтації, яка на сьогодні регулюється централізовано з метою забезпечення ефективного функціонування та збереження освітніх систем.

Актуальним постає питання щодо поглибленого дослідження з теорії науки публічного управління та адміністрування, опису та визначення змісту базових понять, їх наукового обґрунтування щодо удосконалення організації управління освітніми закладами в громаді.

Спроба у даній статті систематизації та узагальнення наукових праць з теми дослідження не вичерпує критеріїв пошуку основних тенденцій, характеристик та стан розробленості в наукових дослідженнях.

Ключові слова: публічне адміністрування, заклади освіти, система освіти, територіальна громада.

Kukharchuk Petro Mykhailovych Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration of the «Vinnytsia Academy of Continuing Education», Hrushevskoho St., 13, Vinnytsia, 21050, tel .: (0432) 55-65-60, <https://orcid.org/0000-0002-2051-3298>

Bilyk Oleh Alexandrovych Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work and Monitoring the Quality of Education of the Municipal Higher Education Institution «Vinnytsia Academy of Continuing Education», Hrushevskoho St., 13, Vinnitsia, 21050, tel.: (0432) 556563, <https://orcid.org/0000-0001-5088-1115>

Povazhuk Olena Petrivna Methodist of the Department of Management and Administration of the «Vinnytsia Academy of Continuing Education», Hrushevskoho St., 13, Vinnytsia, 21050, tel .: (0432) 55-65-60, <https://orcid.org/0000-0003-3645-0305>

PUBLIC ADMINISTRATION BY EDUCATIONAL SYSTEMS

Abstract. Public administration by the educational systems in the conditions of decentralization of state power, expansion of plenary powers of territorial communities, that through representative government bodies with bringing in of agrarians, businessmen, civil associations inculcate Conception of new Ukrainian school.

Knowledge of all of the tools of reformation of the system of education, namely: laws, positions, levels and standards of education, professional standard of teacher, educational to the programs, qualifications, sanitary regulation for establishments of education, subjects and objects of education, activity of that is sent to steady development of human capital in society through quality educational services.

Public administration by the educational systems as requires the modern system of development of scientific looks, introduction of Conception of new Ukrainian school, improvement of knowledge and theory of public management knowledge of laws of development of society, process of management and principles : political, economic, social, organizational, informatively-technological factors of appropriate for a management education at the level of society.

In the modern terms of development of the system of formation of Ukraine, that takes place in the terms of war, when basic efforts of the state the nations concentrated on maintenance, on maintenance of establishments of education, studies of children, that forcedly became the inwardly moved and outwardly moved persons needs making of adequate mechanisms of public administration the educational systems, taking into account of complex cooperation of all subjects of administrative process in education and safety orientation that for today regulated it is centralized with the aim of providing of the effective functioning and maintenance of the educational systems.

A question appears actual in relation to deep research from the theory of science of public management and administration, description and determination of maintenance of base concepts, them scientific ground in relation to the improvement of organization of management educational establishments in society.

An attempt in this article of systematization and generalization of scientific works with the theme of research does not dip out the criteria of search of basic tendencies, descriptions and the state of worked out in scientific researches.

Keywords: public administration, establishments of education, system of education, territorial society.

Постановка проблеми. Складовою соціальних інститутів є освіта, яка забезпечує потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління до життя, а суб'єктів соціальної дії – сталого розвитку країни, регіонів, громад, закладів освіти.

В сучасних умовах впровадження Концепції нової української школи, публічне адміністрування постає складним і багатоманітним суспільним явищем, так як, управляти системою освіти із метою передавання, засвоєння і перетворення знань та соціального досвіду, потребує від органів управління освітою в територіальних громадах професійного ставлення до виконуваних обов'язків, знання тенденцій розвитку видів навчальної та виховної діяльності закладів освіти, вивчати системно соціальне замовлення суспільства, особливості впровадження інклюзивної освіти.

Таким чином, поглиблення вивчення з питання удосконалення публічного адміністрування освітніми системами, буде спрямовувати на цілеспрямовану, систематизовану, послідовну діяльність, з отримання знань, умінь, навичок суб'єктами навчально-виховного процесу, що мають на меті отримання ключових компетентностей для життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним дослідженням з актуальних проблем державного управління, теорії і практики публічного управління та адміністрування займалися ряд учених, як: В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, К. Ващенко, П. Ворона, А. Дегтяр, І. Дегтярєва, В. Князєв, В. Ковальчук, В. Корженко, О. Крутій, Куц, М. Латинін, В. Лобанова, В. Малиновський, П. Надолішній, Н. Нижник, О. Оболенський, Л. Приходченко, О. Радченко, О. Руденко, В. Сичова, Н. Статівка, В. Степанов, В. Стрельцов, Ю. Сурмін, та ін.

Наукові розвідки з проблеми державного управління освітою висвітлено в роботах М. Білинської, Л. Гаєвської, Л. Грень, Н. Діденко, В. Коврегїна, Н. Колісніченко, В. Кременя, І. Лопушинського, В. Лугового, Р. Науменко, Л. Паращенко, Л. Хижняк, С. Шевченка, І. Шпекторенко та ін.

Тенденції регіонального розвитку сучасних освітніх систем, виділення структурно-організаційного та змістовно-процесуального аспекту проблематики присвячено наукові праці таких авторів, як: О. Антонова, С. Гончаренко, М. Дарманський, Г. Єльнікова, Р. Капченко, Б. Качур, Є. Красняков, П. Кухарчук, Т. Лукїна, А. Мазак, Ю. Мазур, І. Медведєв, В. Петров, Л. Пісоцька, Л. Н.Протасова, Полякова, Н. Попова, А. Стадник, О. Тягушева, Я. Федан та ін.

Вивчаючи й оцінюючи наукові здобутки вчених з різних наук, слід зазначити, що досі відсутнє комплексне дослідження теоретичних і методологічних засад, механізмів публічного адміністрування в умовах впровадження Концепції нової української школи, з метою сталого розвитку освіти в громадах.

Мета статті – є особливості існуючих в Україні механізмів публічного адміністрування освітою на рівні територіальних громад, яке ускладнюється процесом вирішення проблем через військовий стан в Україні та проблемами які накопичувались роками в цій сфері. Через те, пошук відповідей на поставлені питання обумовлюють актуальність напрямку дослідження.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід розвинутих країн стверджує, що коли країна формує і розвиває власний конкуренто-спроможний освітній потенціал, який слугує виходу освіти громади на загально-державні ринки освітніх послуг та світові.

Україна на сьогодні перебуває в стані війни, в таких умовах публічне адміністрування повинно враховувати радикальні соціально-економічні перетворення, які можуть обмежувати права й свободи на період дії військового стану.

Поряд з тим, продовження впровадження Концепції нової української школи, яка стала передумовою становлення та розвитку ринку освітніх послуг у країні, регіоні, громаді. На сьогодні, процеси глобалізації, європейської інтеграції й інформаційної революції, подання заявки України до вступу до

НАТОЮ, трансформаційних змін як в економіці, так і в системі освіти регіону, громади, імплементації принципів Болонського процесу.

Публічне врядування розвитком освітніх послуг в територіальній громаді зумовлює враховувати інтеграційні чинники, так як національна система освіти на ринку освітніх послуг обмежена державними кордонами, то на теперішньому етапі вони отримали можливість експортувати освітні послуги у країни Європейського Союзу, і навпаки. Євроінтеграційні процеси, будучи суттєвим викликом для вітчизняної системи освіти, водночас дають значні можливості для розвитку ринків освітніх послуг у регіонах України [1].

Враховуючи сучасний стан освіти в Україні в умовах військового стану, незбалансованістю економічним розвитком територіальних х громад, постає одна з найбільших проблем економічних відносин між суб'єктами у сфері освіти України є невідповідність наявного економічного механізму принципам ринкової економіки. Проте на жаль, через потреби забезпечення армії, брак коштів в державному бюджеті на освіту, вимушено досі зберігається система, коли кошти на освіту виділяються на утримання навчальних закладів територіальних громад, а не стимулювання закладів освіти до надання якісних освітніх послуг

Аналізуючи Закон України «Про освіту», система освіти – це «сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними» [2]. Розглядаючи нормативно-правові положення освітнього законодавства та результатів попередніх досліджень, спостерігаємо, що структурно система включає в собі: рівні, стандарти освіти, кваліфікації, освітні програми, органи управління в сфері освіти, заклади освіти та ліцензійні умови, складники, суб'єктів освітнього процесу, а також нормативно-правові акти.

Недостатність у фінансуванні освітньої системи в територіальних громадах обмежує можливість суб'єктів освіти здобувати освіту за своїм вибором у рамках державного замовлення в навчальних закладах незалежно від місця їх розташування та форм власності. Така специфіка позбавляє можливості запроваджувати принцип «гроші ходять за здобувачем освіти». Також відсутня конкуренція між закладами освіти, у результаті якої заклад освіти як суб'єкт господарювання може отримати додаткові кошти за більш якісні результати своєї освітньої діяльності. Це є наслідком наявного механізму фінансування освіти, не дає змоги запровадити живу конкуренцію закладів освіти, що змогло б підвищити ефективність економічної діяльності кожного закладу освіти [3].

Щодо публічного адміністрування системи освіти в територіальних громадах, то необхідно враховувати фахівцям, що вона має багато взаємопов'язаних елементів, що взаємодіють між собою задля досягнення наміченої мети. В Україні публічне адміністрування здійснюється на таких

рівнях: державному (національному), регіональному (місцевому) та територіальних громадах (локальному).

Слід зауважити, що публічне адміністрування в громадах може виступати підсистемою управління освітою, і яке може одночасно виступати окремою системою, бути ієрархічно побудованою структурою та включати в собі: парламентську та президентську гілки влади; урядові інституції; обласні, міські та районні, територіальні органи управління в галузі освіти, органи громадського самоврядування.

В територіальній громаді система освіти переважно складається із опорного закладу освіти та його філій. Згідно із Законом України «Про освіту», заклади освіти як суб'єкти господарювання можуть діяти у статусі бюджетної установи, неприбуткового або прибуткового закладу освіти, а також залежно від засновника можуть бути державними, комунальними, приватними або корпоративними [3].

Заклади освіти можуть здійснювати освітню діяльність одночасно на різних рівнях освіти та за різними її видами (формальної, неформальної, інформальної освіти), забезпечуючи тим самим безперервність, доступність і різноманітність навчання. Саме заклади освіти територіальних громад виступають головними елементами в структурі системи освіти України.

Спостерігаємо на сучасному етапі впровадження Концепції нової української школи оптимізацію шкільної мережі, яка відбувається шляхом закриття недостатньо укомплектованих шкіл з альтернативною організацією підвезення дітей до інших найближчих шкіл. Суперечливий є інший варіант, щодо громад, які можуть самостійно створювати опорні школи, після закриття в них недостатньо укомплектованих шкіл.

Ян Герчинський (експерт шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні») у аналітичній записці за 2021 рік щодо оцінки оптимізації шкільних мереж в Україні, пропонує наступні висновки:

- Оптимізаційні зусилля територіальних громад радикально посилились протягом 2020/21 навчального року порівняно з 2019/20 роком. Це, швидше за все, пов'язано з тим, що багато об'єднаних територіальних громад вперше з'явилися в 2020 році, і не мали досвіду і адміністрації, здатної розробляти і впроваджувати оптимізаційні заходи в своїй локальній шкільній мережі.
- Інтенсифікація оптимізації протягом навчальних років особливо помітна у випадку закриття шкіл. Щодо перетворень звичайних шкіл, незважаючи на загальне підвищення інтенсивності в 2020/21 році, було кілька областей, де ця інтенсивність впала, особливо якщо в попередньому році територіальні громади здійснили багато таких перетворень (наприклад, Кіровоградська область).
- Аналогічно інтенсивність зниження ступенів зросла в навчальному році 2020/21 в порівнянні з попереднім роком. Цікаво, що

частка звичайних шкіл, перетворених на філії, ступінь яких знизився в той же час, зросла з 15,21% в 2019/20 році до майже 28% роком пізніше.

- Оптимізаційні зусилля засновників середніх шкіл демонструють значні регіональні відмінності. Це може бути пов'язано з різними місцевими умовами (в деяких регіонах оптимізацію дуже складно реалізувати), з різним досвідом відділів освіти територіальних громад (громадам, які були сформовані зовсім недавно, потрібен час, щоб повністю взяти на себе стратегічні обов'язки в секторі), або з різними політичними рішеннями (деякі засновники шкіл можуть віддати перевагу підтриманню невеликих шкіл з дуже невеликим розміром класів, щоб уникнути конфліктів з батьками і вчителями). Однак такої диференціації слід очікувати в по-справжньому децентралізованій системі освіти.

- Можна зробити висновок, що наявність різних стратегій оптимізації шкільних мереж (закриття шкіл, перетворення звичайних шкіл на опорні або філії, зниження ступеня) у поєднанні з тим, що такі зміни призводять до економії коштів, але не призводять до зменшення освітньої субвенції, все частіше використовуються засновниками середніх шкіл. Можна очікувати, що цей процес продовжиться і в найближчі роки, що призведе до поступового підвищення загальної ефективності української освіти.

Важливим висновком з аналізу, представленого в цій аналітичній записці, є те, що система ДІСО, яка збирає та обробляє статистичні дані про українську середню освіту, має проблеми з даними та невідповідності між роками. Це пов'язано з відсутністю належного реєстру загальноосвітніх шкіл, що дозволило б уточнити, які зміни в локальній шкільній мережі насправді впроваджуються, а які лише відображають деякі помилки даних. Створення ефективного, добре організованого шкільного реєстру є нагальним завданням Міністерства освіти і науки України[5].

В науковому дослідженні Т. Г. Масляк, стверджує, що існуючі проблеми в динаміці створення опорних закладів освіти, враховуючи позитивну динаміку, все-таки є, адже нова модель дуже повільно знаходить своє місце в територіальних громадах. Автор вважає, що причин цієї ситуації наступні:

- опорним вважається заклад, який у своєму складі має філії та (або) здійснює з урахуванням потреб осіб з інвалідністю (зокрема, тих, що пересуваються на кріслах колісних) організоване підвезення учнів (вихованців) не менше ніж із трьох селищ, сіл, у яких ліквідовано загальноосвітні навчальні заклади або припинено (зупинено) їхню діяльність, і педагогічних працівників (у разі потреби) до опорного закладу і до місця проживання. Кількість учнів (вихованців) опорного закладу (без урахування учнів (вихованців) філій) зазвичай становить не менше 200 осіб. Міністерство освіти і науки України рекомендує не менше двох філій;

– досить потужним чинником є опір батьків. Батьки по селах здебільшого змін не хочуть. Вони бояться, що дітям доведеться далеко їздити. Кажуть, шкільні автобуси їздять рідко – здебільшого стоять поламані, відсутні дороги із твердим покриттям, відстань перевезення – понад 5 км, а діти в підсумку залишаються взагалі без освіти. Одним із недоліків є велике навантаження на дітей. Учням доводиться вставати раніше, щоб встигнути доїхати до школи. Також певний час потрібен на повернення додому;

– учителі, директори та весь персонал малокомплектних шкіл усвідомлюють, що невдовзі потраплять під скорочення, формують серед жителів особливу «громадську думку» про непотрібність опорних шкіл [6].

Вивчаючи організаційну структуру в публічному адмініструванні закладами освіти в Україні, відмічаємо, на сучасному етапі децентралізації влади є: держава в особі органів державної влади, органи місцевого самоврядування, територіальні громади. Кожний орган публічної влади має в своїй структурі підрозділ, який забезпечує функціонування освіти на певній території.

На нашу думку, враховуючи, що країна перебуває в стані війни, складно виробити адекватні принципи публічного адміністрування регіонами, щоби вони відповідали інтересам держави і в той же час забезпечували старий розвиток системи освіти в громаді.

Поряд з контролюючою складовою системи суб'єктів публічного адміністрування є органи забезпечення якості освіти – державна служба якості освіти (органи центрального рівня та їх територіальні підрозділи), у якої зберігається форма контролю/нагляду та є інституційний аудит та позапланові перевірки.

До складовою системи публічного адміністрування системи освіти в територіальних громадах є органи громадського самоврядування, які утворюються на різних рівнях адміністрування, а також на рівні окремого закладу освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту» [2], органами громадського самоврядування в освіті є конференції (форуми, з'їзди, у тому числі Всеукраїнський) учасників освітнього процесу та органи громадського самоврядування самого закладу освіти.

Саме через органи громадського самоврядування відбувається взаємодія учасників освітнього процесу з органами публічного адміністрування з метою оптимізації управління закладами освіти та задоволення суспільних інтересів у сфері освіти жителів територіальних громад.

Висновки. Підсумовуючи розглянутий матеріал, відмічаємо, що на сьогодні потребує якісного вирішення на рівні територіальної громади система публічного адміністрування системою освіти та її закладами, які є власністю громади. Для вирішення означеної проблеми, необхідно залучити фахівців, які були б здатними впроваджувати в територіальній громаді сучасний розвиток

освіти, впроваджувати Концепцію нової української школи, своєчасно адекватно здійснювати публічне адміністрування системою освіти.

В умовах децентралізації роль публічного адміністрування освітою суттєво змінюється. Воно повинно надавати підтримку закладам освіти, бути їх партнерами.

Оскільки натепер Україна перебуває в стані війни, це вимагає від публічного адміністрування побудови безпечного і здорово освітнього середовища, і не зупинятися на впровадженні кардинальних змін на всіх ланках освітнього процесу, адже якість ухвалених рішень на рівні територіальної громади вплине на якість розвитку освітніх послуг у межах районів, областей, новостворених районів і в самій територіальній громаді.

На сучасному етапі спостерігаємо дві форми публічного адміністрування системою освіти в територіальних громадах, а саме:

- органи публічного адміністрування освітою, які входять до структури виконавчих органів ради територіальних громад;
- органи публічного адміністрування освітою, які утворені як окремі виконавчі органи з питань публічного адміністрування системою освіти.

На нашу думку, на часі є вивчення питання щодо створення регіональних координаційних центрів розвитку системи освіти, за узгодження районних органів управління освітою щодо координації та узагальнення досвіду публічного адміністрування системою освіти в громадах. На основі аналізу сформуванню парадигму для здійснення координації діяльності закладів освіти всіх рівнів, типів і форм власності як цілісної системи, що гарантує сталий розвиток громади, регіону, країни.

Література:

1. Павліха Н.В. Особливості розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні / Н.В. Павліха // Економіка і суспільство. – 2018. – № 15. С. 540–544.
2. Закон України Про освіту: прийнятий 05 вересн. 2017 №2145-VIII. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Офіц. вид. – К. Парлам. Вид-во, 2017, – № 38-39, [Електронний ресурс] – URL: <https://cutt.ly/PVjrxES>
3. Ринок освітніх послуг: виклики сучасності: Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 11 червня 2019 р.) [Укл: Т. Семігіна, О. Корчинська, О. Жук]. Київ: АПСВТ, 2019. 98 с
4. Закон України Про повну загальну середню освіту: прийнятий 16 січня. 2020 № 463-IX. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226). – Офіц. вид. – К. Парлам. Вид-во, 2020, [Електронний ресурс] – URL :<https://cutt.ly/kVxrl4U>
5. Оцінка оптимізації шкільних мереж - аналітична записка / Ян Герчинський, експерт шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні». [Електронний ресурс] – URL: <http://surl.li/dewsp>
6. Масляк Т.Р. Аналіз розвитку ринків освітніх послуг в Україні з урахуванням особливостей регіональних утворень / Т.Р. Масляк // Публічне управління та адміністрування в Україні. – 2021. – №21. С.50-56

References:

1. Pavlikha N.V. (2018) Osoblyvosti rozvytku rehionalnykh rynkiv osvitnikh posluh v Ukraini [Peculiarities of the development of regional markets of educational services in Ukraine] *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 15. 540-544 [in Ukrainian]
2. Zakon Ukrainy Pro osvitu: pryiniaty 05 veresn. 2017 №2145-VIII. [Law of Ukraine On Education: adopted on September 5. 2017 No. 2145-VIII.]. (2017, September 5). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 38-39. Retrieved from <https://cutt.ly/PVjpxES> [in Ukrainian]
3. T. Semighina. (2019). Rynok osvitnikh posluh: vyklyky suchasnosti [Market of educational services: modern challenges]. Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (m. Kyiv, 11 chervnia 2019 r.) – Collection of materials of scientific and practical conference with international participation (p 98) Kyiv: APSVT [in Ukrainian]
4. Zakon Ukrainy Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: pryiniaty 16 sichnia. 2020 № 463-IX. – Law of Ukraine On comprehensive general secondary education. (2020, January 16). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 31.pp. 226. Retrieved from <https://cutt.ly/kVxrl4U> [in Ukrainian]
5. Otsinka optymizatsii shkilnykh merezh - analitychna zapyska [Evaluation of the optimization of school networks - an analytical note]. Yan Herchynskyi, ekspert shvedsko-ukrainskoho proektu «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini» – Jan Gerchynskyi, expert of the Swedish-Ukrainian project "Supporting Decentralization in Ukraine". Retrieved from <http://surl.li/dewsp> [in Ukrainian]
6. Maslyak T.R. (2021) Analiz rozvytku rynkiv osvitnikh posluh v Ukraini z urakhuvanniam osoblyvostei rehionalnykh utvoren [Analysis of the development of educational services markets in Ukraine, taking into account the peculiarities of regional entities]. *Publichne upravlinnia ta administruvannia v Ukraini – Public management and administration in Ukraine*, 21. pp. 50-56 [in Ukrainian]